

Юридичні науки

УДК 342.9

Буряк Ярослав Ярославович

*кандидат юридичних наук,
асистент кафедри цивільного права та процесу
Інститут права, психології та інноваційної освіти
Національний університет «Львівська політехніка»*

Буряк Ярослав Ярославович

*кандидат юридических наук,
ассистент кафедры гражданского права и процесса
Институт права, психологии и инновационного образования
Национальный университет «Львовская политехника»*

Buriak Yaroslav

*Candidate of Law Sciences,
Assistant of the Department of Civil Law and Process
Institute of Law, Psychology and Innovative Education
National University "Lviv Polytechnic"*

**ДО ПОНЯТТЯ ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ В ПУБЛІЧНО-СЕРВІСНІЙ
ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ
К ПОНЯТИЮ ПУБЛИЧНЫХ УСЛУГ В ПУБЛИЧНО-СЕРВИСНОЙ
ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ОРГАНОВ ПУБЛИЧНОГО УПРАВЛЕНИЯ
TO THE CONCEPT OF PUBLIC SERVICE IN PUBLIC SERVICE
ACTIVITIES OF PUBLIC ADMINISTRATION BODIES**

***Анотація.** Досліджується поняття публічна послуга в діяльності держави, як її соціального призначення з надання публічних послуг в рамках «сервісної держави».*

***Ключові слова:** публічна послуга, органи публічного управління, сервісна держава.*

Аннотация. *Исследуется понятие публичная услуга в деятельности государства, как ее социального назначения по предоставлению публичных услуг в рамках «сервисной государства».*

Ключевые слова: *публичная услуга, органы публичного управления, сервисная государство.*

Summary. *The concept of public service in the activity of the state as its social purpose for providing public services within the framework of the "service state" is explored.*

Key words: *public service, public administration bodies, service state.*

Термін «публічні послуги» в нинішньому його розумінні є відносно новим, він з'явився в результаті зміни ролі держави в суспільстві, утвердження нових цінностей і пріоритетів. На перший план виходить соціальне призначення держави, яке визначає основні напрямки його діяльності, цілі та завдання на даному етапі розвитку. При цьому функції держави залежать від економічних можливостей суспільства, рівня його розвитку, а також потреб та інтересів населення [1].

Діяльність держави в останні роки стала розглядатися як надання послуг громадянам в рамках концепції «сервісної держави», яка отримала визнання в країнах Західної Європи, США в 80-90-і рр. XX століття [2]. Так, наприклад, в Німеччині ця концепція розглядалася в рамках теорії Ернста Форстхоффа [3, с. 187]. У Великобританії - була визнана в період становлення «нового менеджеризму» при М. Тетчер [3, с.72]. Суть даної концепції зводиться до визнання можливості використовувати в державному управлінні методів управління приватним бізнесом. У такій ситуації держава розглядається як послугонадавач, що надає громадянам публічні послуги. Тому основною метою розвитку такого державного управління буде підвищення якості що надаються державою послуг [4, с. 84].

Наведені положення лягли в основу концепції державного менеджменту. Сенс адміністративної реформи полягає в тому, щоб перейти від ідеї служіння суспільству до ідеї поставки послуг для нього [5; 6]. Все сказане направлено, перш за все, на підвищення ефективності реалізації державою своїх функцій. Визнання основною метою існування держави задоволення потреб громадян впливає з загальновизнаного принципу пріоритету прав і свобод людини як вищої цінності [7, с. 72].

У зв'язку з величезною увагою до соціальної сутності держави відбуваються зміни в обсязі, змісті і методах управління. Соціальний сектор стає найбільш значущим для реалізації формули «Держава-людина». В таких умовах діяльність держави набуває яскраво вираженої соціальної спрямованості: вона покликана забезпечити гарантування правової свободи і гідного життя людини, забезпечувати добробут суспільства і процвітання держави, підтримувати громадянський мир і соціальну гармонію.

Доказом вищесказаного є поява інших конституційних характеристик інститутів суспільства і держави. Найбільш важливим аспектам соціально-економічного розвитку приділяється увагу в післявоєнних конституціях і конституціях кінця ХХ століття, таких як конституції Португалії, Іспанії, Чехії, Швейцарії, Фінляндії 70-90 рр. минулого століття містять положення про суспільну працю, публічні інститути, публічне обслуговування громадян, публічні послуги [8].

Конституційні положення про права людини, про охорону здоров'я та наданні їй медичної допомоги взаємопов'язані з нормами про державні послуги. Наприклад, Конституція Швейцарії виводить поняття «державна послуга» з точки зору соціальних цілей (п. 4 ст. 41). Пункт 2 ст. 92 встановлює, що Союз піклується про достатній і доступний по ціні постачання основними послугами пошти і телезв'язку у всіх місцевостях країн, а тарифи вводяться за єдиними принципами. Пункт 1 ст. 102

присвячений завданню Союзу щодо забезпечення постачання країн життєво важливими товарами і послугами в особливих випадках [9, с. 301].

Всебічна турбота про людину лежить в основі концепції соціальної держави. Соціальну держава визначають як вищу еволюційну ступінь розвитку демократичної та правової держави з соціально орієнтованою ринковою економікою, головними завданнями якого є діяльність щодо забезпечення гідного життя і вільного розвитку кожної людини і гарантування її прав та свобод.

Соціальна природа держави обумовлює соціальну схильність її внутрішніх і зовнішніх функцій. У рамках соціальної державності всі її інститути в кінцевому підсумку орієнтовані на високий рівень соціальної захищеності та вільного розвитку людини, мають глибоко особистісний зміст. При цьому ефективна соціальна держава можлива лише за умови створення розвинених структур громадянського суспільства. А гармонійна взаємодія існуючих в єдиному соціумі держави, місцевого самоврядування та громадянського суспільства необхідно для зміцнення загальнолюдських ідеалів, відродження віри в справедливість державних інститутів і власні сили як індивідів, так і їх об'єднань.

Важливо відзначити, що поняття соціальної державності значно ширше і глибше поняття соціальної держави. Самостійними компонентами соціальної державності виступають не тільки сама по собі держава як центральна ланка, а й його правова система, соціальна система суспільства, соціально економічні права і свободи економічний лад і ін. Соціальне держава активно реалізує соціальну функцію, розробляє і проводить розгалужену соціальну політику, а також гарантує соціально-економічні права, в тому числі шляхом надання публічних послуг. Таким чином, публічні послуги виступають одним із складових і актуальних на сьогоднішній день елементів соціальної державності.

В таких умовах поняття «послуга» поступово переходить від розуміння лише в цивільно-правовому сенсі, до послуг, що надаються органами державної влади, органами місцевого самоврядування та іншими структурами. Так, професор з Франції Ж. Фурньє в своїй доповіді на семінарі у Вищій школі економіки в 2003 р на тему «Публічні служби держави», відзначав, що колишнє поняття «публічна влада» поступається місцем поняттю «публічна служба», яке включає в себе всі види діяльності, які реалізуються в інтересах всього суспільства. Однак не всі види діяльності в інтересах усього суспільства є публічними службами. Щоб стати такими, вони повинні бути так чи інакше взяті під егіду органу державної влади. Для цього необхідне політичне рішення. «Взяти під егіду» не обов'язково означає «здійснювати самому». Надання публічних послуг, якщо це стає необхідним, може бути довірено приватному оператору. Тоді мова йде про «делегування» публічних послуг [10, с. 15].

Інститут публічних послуг займає досить специфічне положення: з одного боку, дієвість його функціонування залежить від ефективності роботи органів публічної влади, з іншого - розвиток цього інституту може вплинути на існуючі установки населення, пов'язані з переходом до нових поглядів, більш рівноправного стилю взаємин з державою.

Правовий інститут публічних послуг в Україні є досить новим. Не повинно викликати сумнівів, що теоретичні нововведення в цій сфері і їх нормативна реалізація повинні враховувати досвід зарубіжних країн, особливо тих, в яких з'явився і вже тривалий час функціонує розглянутий інститут.

Література

1. Терещенко Л.К. Услуги: государственные, публичные, социальные // Журнал российского права. 2004. №10.

2. Бачило И.Л. Государство социальное или сервисное? (информационно-правовой аспект) // Право. Журнал Высшей школы экономики. 2010. № 7.
3. Васильева А.Ф. Учение о публичных услугах в административном праве Германии: теория Эрнста Форстхоффа // Публичные услуги: Правовое регулирование (российский и зарубежный опыт): Сб./ Под общ.ред. Е. В. Гриценко, Н.А.Шевелевой. М., 2007. С.187
4. Публичные услуги: правовое регулирование (российский и зарубежный опыт): сборник / под общ. ред Е.В. Гриценко, Н.А. Шевелевой. – М.: Волтер Клувер, 2007 – 256 с.
5. Санникова Л.В. Публичные услуги: мифы и реальность // Образование и право. 2011. №8 (24). С. 84.
6. Княгинин В. От «административного» государства к «рыночному» // Российское экспертное обозрение. 2006. № 5 (19).
7. Белов С.А. Принципы правового регулирования деятельности по оказанию государственных услуг // Публичные услуги: правовое регулирование (российский и зарубежный опыт): сборник / Под общ. ред. Е.В. Гриценко, Н.А. Шевелевой. М.: Волтерс Клувер. 2007. С.71-86.
8. Избранные конституции зарубежных стран. Учебное пособие / Отв. ред. Б. А. Страшун. М., 2014. 854 с.
9. Алебастрова И. А. Конституционное право зарубежных стран: Учебник. 2-е изд. М., 2009. 624 с.
10. Брэбан Г. Французское административное право: Пер. с фр. / Под ред. и со вступ. ст. С. В. Боботова. М.: Прогресс, 1988. 488 с.